

Doğu izlenimleri-1

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Genelkurmay Başkanlığı'nın düzenlediği, Doğu Anadolu'da bazı il ve ilçeleri, onların

kırsal alanlarını kapsayan gezi sonucunda edindiğim izlenimler ve vardığım düşünceler elbette kısıtlı gözlemlere dayanıyor. Onları bu hafta yazacağım üç yazıda ortaya koyacağım. Bu kısıtlı değerlendirmeye vardığım yargıyı da sonda değil başta belirteyim: Sorun çok kapsamlı ama o kadar katmanlı değil. Bu yargıya temel oluşturan görüşlerim şunlar...

Bölgede terör çok geniş ölçüde geriletilmiş. Ordu genellikle 'terör bitti' ama bitmediğini ısrarla vurguluyor. İki noktaya dikkat çekiyor: hem dağlarda gezen belli bir terörist grubu var hem de sınır dışında silahlarıyla bekleyen çok büyük bir kitle mevcut. O nedenle ordu 'teyakkuz' durumunu sürdürüyor. Her kademede silahlı kuvvetler elemanının morali son derece yüksek. Bu halkta da görülüyor. Bölgeye daha önce yaptığım gezilerde gördüğüm ne olacağına dönük belirsizlik ve umutsuz beklenti neredeyse bütünüyle bitmiş.

Terörün bu noktaya gelmesi bugüne dek söylenen fakat o derecede önemsenmeyen, biraz da terörün mevcudiyeti bahane edilerek ertelenen sorunların tümünü ortaya çıkarmış, telaffuz edilir hale getirmiş. Asıl sorun da bu.

Her şeyden önce bölgenin kökü yüzlerce yıl geriye giden ana sıkıntısı ekonomik yetersizlik. Bu daha oraya iner inmez göze çarpıyor. İşsizlik had safhada. Kent merkezlerinde bile ekonomik yetersizlik kendisini gösteriyor. Terörün varlığı bu olumsuzluğu daha da büyütmüş. Yaylaların kullanılmaması, meraların kapatılması ve son yıllardaki ağır kuraklık hayvancılığı da tarımı da derinden etkilemiş. Buna köyden kırsal alana göçün yarattığı sonuçlar eklenmiş. Dolayısıyla bugün ister kentsel isterse kırsal alanda olsun herkes yeni yatırım, iş olanağı, ekonomik kalkınma bekliyor. Bu, olmazsa olmaz bir koşul. Fakat bu nasıl olacak?

Mevcut imkânsızlığın aşılması aradan geçen 16 savaş yılından sonra yepyeni yaklaşımları gerektiriyor. Boşaltılmış köyler var örneğin. İnsanlar dönmek istiyor. Ama doğa ve arazi koşullarının da bir sonucu olarak bu köyler hem dağınık hem de çok az nüfuslu. Dolayısıyla bu kadar yaygın bir kırsal alan yerleşiminin topyekûn bir kalkınma seferberliği kapsamına alınması neredeyse olanaksız görünüyor. Son zamanlarda ordu yaylaları nispeten açmış. Fakat bu bütün köylere dönüş izni verildiği anlamına gelmiyor. Edindiğim izlenime göre 'köye dönüş' hiçbir zaman bütünüyle gerçekleşmeyecek. Bu yukarıda değindiğim nedenden kaynaklandığı kadar güvenlik kaygılarından ötürü de böyle. Dolayısıyla devlet bürokrasisinin bu bölgeyi mevcut koşulları göz önünde bulundurarak yeniden ele alması gerekiyor. Bu konuda yapılacak 'master plan' çalışmalarına acil ihtiyaç var. Çünkü, kiminle konuştuysak bize bugünkü durumun gerçek bir fırsat ve olanak olduğunu söyledi ki, asıl sorun da o!

Devlet bürokrasisinin bölgedeki varlığı görülüyor. O zaman bütün iş orduya kalmış. Ordu asli görevinin yanında bir de bölgede devlet bürokrasisinin yapması gerekenleri yapıyor. Bu, yol, su, getirmeden çocukları sünnet ettirmeye, imam nikâhlı eşleri resmi nikâha almaya, okul açmaya, kırtasiye yardımı yapmaya kadar her şeyi kapsıyor. Bakanlıklar ortada yok. Bunun gerçekten böyle olup olmadığını sorduğumuzda onların da işin içinde bulunduğu yarım ağızla söylendi. Fakat görüntü gene de garipti. Ordu, büyük bir meşakkatle karşısındaki işlerin üstesinden gelmeye çalışıyordu. Elbette bunun uzun vadede yaratacağı sorunların bilincindeydi. Dolayısıyla devlet bürokrasisi durumu gereğince idrak etmeli ve konuyu olabildiğince geniş bir açıdan ele almalıdır. Yoksa...